

A4.1_septembrie_2023_Studii de caz privind dezvoltarea de abilități emoționale, consilierea socială/ vocațională a preșcolariilor/elevilor din grupul țintă constituit în județul Botoșani, pe categorii de vârstă și nevoi de servicii psiho-sociale, în vederea acordării de suport emoțional/psihologic pe durata implementării proiectului și pe perioada sa de sustenabilitate

Studiu de caz privind posibile acțiuni de sprijin a copiilor care au părinții plecați în străinătate

Deoarece tot mai mulți copii au rămas doar în grija unuia dintre părinți sau, mai rău, în grija rudelor (bunici, mătuși) prin plecarea la muncă în străinătate, am încercat să analizăm unele acțiuni de urmărire și ajutorare a elevilor care se află în această situație, având ca obiective:

- O cât mai bună cunoaștere a elevului, a comportamentului acestuia, a aptitudinilor sale, a problemelor pe care le întâmpină în lipsa părintelui (părintilor) plecat(i)
- Prevenirea absenteismului școlar,
- Prevenirea anturajului nociv și a actelor antisociale,
- Prevenirea abandonului școlar.
- Atragerea în activitățile școlare și extrașcolare

Pentru aceasta, sunt necesare:

- Evidența elevilor care au: - un părinte plecat în străinătate
- ambii părinți plecați în străinătate
- Identificarea necesităților copiilor rămași acasă
- Realizarea unui plan de măsuri
- Realizarea unei fișe de urmărire a elevului cu părinții plecați în străinătate

Ca responsabili cu această problemă în școală pot fi cooptați:

- Consilierul școlar (psiholog)
- Dirigintii - membri în comisia de monitorizare și ajutorare a acestor copii.

Acestia pot completa Fișele de monitorizare, pot urmări permanent situația acestor elevi și pot ține legătura cu cei care au în grijă acești copii.

PLAN DE MĂSURI PENTRU COPIII CU PĂRINȚI PLECAȚI

Fenomenul migrației este bine-cunoscut pentru populația din țara noastră. Plecarea la muncă peste hotare se asociază în mare parte cu aspirația adulților de a-și satisface necesitățile legate de casă, familie, sănătate, creșterea și dezvoltarea copiilor. Unii adulți pun un accent mai mare pe bunăstarea familiei, alții sunt în căutarea experienței și creșterii profesionale.

Cauzele migrației sunt foarte diverse. Plecarea la muncă peste hotare poate fi pe termen scurt, determinat sau – pe termen lung, nedeterminat. Decizia de a pleca peste hotare este una provocatoare și uneori riscantă, implică cheltuieli și beneficii, necunoaștere și schimbare. În majoritatea cazurilor, părinții nu au posibilitatea să plece peste hotare împreună cu copiii de la bun început sau nu își doresc acest lucru, pentru că intenționează să revină acasă.

Astfel, copiii rămân în grija bunicilor, a rudelor apropiate sau a altor persoane.

Cunoașterea necesităților și a vulnerabilităților asociate cu lipsa părinților, este o modalitate de identificare a soluțiilor optime și individuale fiecărei situații.

Se observa că atât copiii cât și familia se confruntă cu efectele negative, dar nu pot fi neglijate nici efectele pozitive ale migrației.

Am identificat unele efecte pozitive ale migrației asupra copiilor, ca de exemplu:

- îmbunătățirea condițiilor de trai pentru cei rămași acasă;
- achiziția obiectelor necesare pentru trai decent;
- asigurarea studiilor copiilor;
- creșterea gradului de alfabetizare în domeniul tehnologiilor informaționale;
- dobândirea abilităților de viață independentă;
- tratamentul și menținerea sănătății;
- călătorii și vacanțe în străinătate,

dar și o serie de efecte negative:

- scăderea performanțelor școlare și absenteism școlar;
- dereglarea poftei de mâncare, dureri de cap, dureri abdominale, insomnii;
- sentimentul de singurătate;

- dificultatea de integrare într-un grup de semenii și de relaționare cu copiii/ adulții;
- depresii și stări emoționale negative determinate de lipsa afecțiunii;
- prezența unor aspirații nerealiste față de viitor;
- formarea unei identități neadecvate;
- incidența mai mare a consumului de alcool și tutun;
- creșterea incidenței comportamentelor deviante;
- manifestări agresive față de unul sau ambii părinți;
- agravarea relației dintre copil și părintele rămas acasă.

Migrația este un fenomen ce produce schimbare și care solicită eforturi de adaptare. Se observa că sunt diferențe în efectele asupra copilului, în funcție de cine pleacă: – mama, tata sau ambii părinți.

– Dacă pleacă doar tata, mama reușește de cele mai multe ori să îndeplinească responsabilitatea de îngrijire a copilului, dar apar probleme de impunere a autorității în perioada adolescenței.

– Atunci când tata rămâne cu copilul, problemele sunt de altă natură, pentru că lui îi este mai dificil să facă față tuturor responsabilităților ce țin de îngrijirea, creșterea și educarea copilului. „Plecarea mamei este resimțită mult mai dureros de copii decât plecarea tatălui, ceea ce se explică prin legătura spirituală specială dintre copil și mamă, inclusiv în cazul băieților. Acei copii a căror mamă este plecată peste hotare, sunt mai închiși, mai nostalgici, cu greu își stăpânesc lacrimile, comparativ cu situațiile în care tatăl este plecat.”

Necesitățile copiilor rămași acasă

Am observat că, oriunde s-ar afla părinții, prezenți sau plecați la muncă în străinătate, toți copiii au aceleași necesități, satisfacerea cărora contribuie la dezvoltarea sănătoasă a acestora. În cazul copiilor ai căror părinți sunt plecați la muncă în străinătate, unele nevoi sunt mai accentuate – nevoia de afecțiune, aprobare, acceptare, siguranță, protecție. Absența contactului fizic, precum și sentimentele de singurătate, dor și tristețe, accentuează aceste nevoi.

În urma studiului, am identificat următoarele necesități ale copiilor rămași acasă fără unul sau ambii părinți:

- Nevoia de siguranță și protecție. Bunăstarea economică nu neapărat reflectă ceea ce numim securitatea și protecția copilului; faptul că copilul dispune de o libertate artificială prin absența părintelui/ părinților, nu înseamnă că el se simte foarte bine, el oricum are nevoie de supraveghere, ghidare, limite, reguli, care îi asigură securitatea vieții.
- Nevoia de dragoste și afecțiune. Lipsa afecțiunii parentale determină copilul să fie în căutare de obiectul sau persoana care-i va satisface necesitatea de atenție afectivă, care-i va asigura un confort emoțional. Copilul așteaptă afecțiune exprimată în cuvinte și comportament. Copilul are nevoie să i se arate că este dorit și iubit pentru că există, dar nu pentru cine este, ce face sau nu face.
- Nevoia de atașament. Un atașament față de cineva înseamnă să fii absolut dispus să cauți apropierea și contactul cu persoana în cauză și, mai presus de toate, atunci când situația este nesigură; copilul lipsit de atașamentul parental se poate atașa de unele obiecte sau de persoane adulte, în care are încredere că acestea vor fi disponibile, receptive și vor acorda ajutor ori de câte ori va fi nevoie.
- Nevoia de comunicare cu părinții, bunicii și tutorele. Copilul așteaptă să fie ascultat, înțeles, să găsească un sprijin pentru a lua anumite decizii. Copilul își dorește să poată comunica deschis, fără a fi blamat sau criticat. Copilul are nevoie să exprime prin cuvinte emoțiile și trăirile sale. Satisfacerea nevoii de comunicare contribuie la cunoașterea de sine, la formarea identității și a imaginii de sine, la descoperirea lumii înconjurătoare cu plusurile și minusurile sale. Prin comunicare, copilul va învăța să caute și să solicite ajutor în situațiile periculoase/de risc.
- Nevoia de aprobare și acceptare care poate fi satisfăcută prin mesaje de valorizare și prețuire, care au un impact foarte mare asupra dezvoltării încrederii și imaginii de sine pozitive.
- Nevoia de încurajare, stimulare și apreciere. Pentru a obține rezultate mai bune, fiecare are nevoie ca micile sale succese să fie încurajate. Toți copiii au nevoie să li se confirme faptul că ceea ce întreprind are valoare.
- Nevoia de a avea o familie. Una din îngrijorările copiilor este stabilitatea familiei, în condițiile în care unul din părinți este plecat peste hotare; copilul are nevoie să știe și să simtă spiritul apartenenței la un grup distinct în care să existe armonie și dragoste,

înțelegere și răbdare; nesatisfacerea acestei nevoi creează discrepanțe în reprezentarea ce este o familie.

• Nevoia de informații despre plecarea propriu-zisă, despre schimbările care vor apărea după plecarea părintelui/părinților, despre cum va trăi mai departe: unde și cu cine va locui, ce rol va avea tutorele, ce se va schimba în viața lui, cine îl va ajuta cu școala, cine îi va organiza petrecerea de ziua sa de naștere, la cine să apeleze după ajutor etc.

Am încercat să identificăm nevoile ce generează comportamentul nedorit al copilului și am căutat modalități cât mai potrivite prin care să satisfacem pe cât posibil aceste nevoi și să eliminăm comportamentele nedorite/inadecvate.

De asemenea, am identificat o serie de comportamente problematice care ar putea comunica despre unele nevoi nesatisfăcute, ca de exemplu:

- izolare;
- agresiune verbală sau fizică;
- scăderea motivației;
- îmbolnăviri frecvente;
- absențe nemotivate;
- stări depresive;
- dezinteres față de imaginea fizică;
- comportament excentric;
- comportament conflictogen;
- scăderea capacității de concentrare;
- iritabilitate;
- sentimente frecvente de frustrare, furie;
- ostilitate față de cei din jur;
- frici și îngrijorări intense, etc..

În realizarea obiectivelor propuse, pot fi implementate unele acțiuni, după cum urmează.

- ✓ Colaborarea permanentă cu școala - cel puțin o dată pe lună dirigintele să discute direct sau telefonic cu susținătorul legal sau cu persoana în grija căreia a rămas elevul (funcție de evoluția elevului, de câte ori e necesar);
- ✓ Consultarea profesorilor diriginți de către consilierul psihologic și conducerea școlii pentru a cunoaște situația disciplinară și școlară a copilului;

- ✓ Consultarea celorlalte cadre didactice de către consilierul psihologic, pentru a cunoaște situația școlară reală la diverse discipline și modul în care reacționează acesta la situația creată prin plecarea părinților;
- ✓ Consultarea directorului școlii în situații extreme;
- ✓ Discuții cu copiii pe probleme care-i interesează și implicarea lor în activități școlare și extrascolare;
- ✓ Cunoașterea personalității copiilor :- ce-i interesează, ce le place și de ce le place, ce nu le place și de ce nu le place , pentru a-i putea ajuta la timp, a-i orienta corect spre școală și profesia potrivită și a preveni insuccesul școlar;
- ✓ Recompensarea, dar și sancționarea cuvenită în funcție de faptele comise;
- ✓ Supravegherea permanentă a copiilor și consilierea lor de către consilierul școlar;

Bibliografie selectivă:

Tatiana Turchină „Familii fără hotare: Copii rămași acasă? Părinți plecați în străinătate? Răspunsuri pentru profesioniști” Casa editorial-poligrafică „Bons Offices”.